

تأثیرات منفی رسانه های اجتماعی بر هویت اجتماعی نوجوانان (مورد مطالعه نوجوانان ۱۴-۱۸ ساله شهرستان اهواز)

بهرام نیک بخش^۱

تاریخ دریافت: ۰۹/۰۷/۰۰، تاریخ تایید: ۰۰/۱۲/۱۵

چکیده

هدف از پژوهش حاضر، درک سطوح هویت اجتماعی نوجوانان و تجزیه و تحلیل تأثیرات منفی رسانه های اجتماعی بر هویت اجتماعی آنها بود. در این پژوهش از روش توصیفی-تحلیلی استفاده شده است. نمونه مطالعه شامل ۳۸۴ نوجوان (پسر و دختر) در مرحله ثانویه منوط به گروه سنی (۱۴-۱۸ سال) در شهرستان اهواز بود. پرسشنامه پژوهش بر اساس چهار سطح اصلی نظریه هویت اجتماعی جیمز مارسیا طراحی گردید. نتایج نشان داد که انواع مختلفی از تأثیرات منفی رسانه های اجتماعی بر هویت اجتماعی نوجوانان به ترتیب ۱ الی ۴ بر ابعاد: «بسته بودن - پراکندگی - تعویق - دستاوردی» به ترتیب از ضعف به شدت تأثیر دارد. همچنین متغیرهای مستقل نظیر: سن، جنسیت، سطح استفاده و مدت استفاده پاسخگویان از شبکه های اجتماعی بر اثرات منفی رسانه های اجتماعی بر هویت اجتماعی درای رابطه معنادار ولی هیچ گونه ارتباطی بین نوع شبکه اجتماعی مورد استفاده با اثر منفی بر هویت اجتماعی کاربران، مشاهده نشد. بنابراین، لازم است اقدامات جدی از سوی خانواده، مدرسه برای مراقبت از نوجوانان جهت تأثیرات منفی رسانه های اجتماعی بر هویت اجتماعی نوجوانان بعمل آید.

کلید واژه ها: اثرات منفی، رسانه های اجتماعی، هویت اجتماعی، نوجوانان، شهرستان اهواز

مقدمه و بیان مساله

نوجوانی مرحله شکل‌گیری شخصیت فرهنگی و اجتماعی است. اگر هیچ، مراقبتی از طرف خانواده نوجوان و مدرسه او وجود نداشته باشد، نوجوان برای ایجاد هویت اجتماعی، بیشتر وقت خود را صرف تفکر در ارزش‌های عمومی و رفتارهایی مشاهده‌پذیر، خواهد داشت (Bakkar,2010:55). او باید تصمیم بگیرد که چگونه در دوستی با همسالان خود موفق شود، نقش‌های اجتماعی خود را به درستی اعمال کند و بین باورها، ایده‌ها و گزینه‌های متعددی که به او حس مستقل بودن را می‌دهد در جهت ساختن آینده خود دست به انتخاب بزند، از این منظر، نوجوانان در معرض بحران هویت قرار دارند (Levesque,2011:109). بحران هویت اجتماعی مساله دوران نوجوانی است. این بحران با روند شکل‌گیری شخصیت شروع می‌شود که در آن نوجوان سوالاتی از خود می‌پرسد مانند: من کیستم؟ نقش من در جامعه چیست؟ چگونه وجود خود را ثابت کنم؟ چگونه موفق می‌شوم؟ در اینجا، نوجوان با سوالات متعدد و متناقضی روبرو می‌شود، که او را مجبور می‌کند با تغییرات جسمی، روحی، اجتماعی، روانی و خانوادگی روبرو شود. اگر این تغییرات شکل منفی داشته باشد، منجر به شکست نوجوان در روند هویت‌یابی می‌شود، علاوه بر این با مشکلات زیادی مانند اختلال نقش اجتماعی یا پذیرش هویت منفی روبرو می‌شود که به زندگی و آینده نوجوان آسیب می‌رساند (Salima and Fayza, 2014: 384). توسعه جوامع به ویژه جوامعی که جهان سوم، پیرامونی و توسعه نیافته نامیده شده اند، یکی از مقولات مهمی است که شبکه‌های اجتماعی در کند شدن یا تسریع آن تاثیر اجتناب ناپذیر دارد (سلطانی، ۱۳۸۸). همچنین تکامل سریع اینترنت در طی دهه گذشته فرصت‌های جدیدی را برای مصرف کنندگان فراهم کرده است. امروزه در بستر اینترنت علاوه بر جستجوی اطلاعات و حذف مرزها و برقراری ارتباطات، می‌توان احساسات و افکار را از طریق رسانه‌های اجتماعی بیان کرد (جوانی و نیری، ۱۳۹۸: ۱۶۶). لکس میچل معتقد بود که هویت یک سیستم یکپارچه از داده‌های روانی، اخلاقی و اجتماعی است که شامل الگویی از فرایندهای ادغام شناختی است (Mitchell et al,2016:384)، که مشخصه آن وحدتی است که در روح افراد تجسم یافته است (Mitchell et al,2016:127) هویت، همنوایی در احساسات درونی است (Asiri, 2004:122). اریکسون معتقد است که هویت یک فرد در طول مبارزه طولانی با زندگی شکل می‌گیرد که از نوجوانی شروع می‌شود و بر ترکیب دو عنصر متمرکز است (Erikson, 1994:15). اول کسب توانایی ایجاد رابطه با محیط اطراف و دومی احساس آمیختگی در یک دنیای اخلاقی مناسب

است. در این جا، فرد فقط نام خود را ذکر نمی کند، بلکه نام خانوادگی خود را اضافه می کند، این مساله نوجوان را به دومین عنصر، یعنی نیاز به داشتن دنیایی معنادار می رساند (Shammasi, 2006: 23). این یک نوع نیاز به تطبیق محیطی است که الگویی از انتخابات شخصی را بر فرد تحمیل می کند که لزوماً برای آنها بهترین نیست، اما برای ورود به جامعه ضروری است (Al-Hafian, 2004: 30). جهان دیجیتالی، معلول یک تحول فناورانه است که مفهوم زمان و مکان را عوض کرده است. این روند، ثبات و تمایزهای هویتی را درون تکثرها و تغییرها گم خواهد کرد و مفهوم دوری و نزدیکی و اینجا و آنجا، در پرتو آن از بین رفته است (عاملی، ۱۳۸۱). چراکه، یکی از الزامات اساسی جامعه مدنی، گسترش و توسعه رسانه های اجتماعی هستند (شهابی و صادقیان، ۱۳۹۷: ۱۶۳). در این راستا مساله تحقیق، درک سطوح هویت اجتماعی نوجوانان و تجزیه و تحلیل تأثیرات منفی رسانه های اجتماعی بر هویت اجتماعی آنان است. بنابراین بر حسب یافته های پژوهش بررسی تأثیر شبکه های اجتماعی مجازی بر هویت اجتماعی نوجوانان بدون مرز بندی این هویت پرداخته شد و به صورت کلی یافته ها نشان داد که هویت اجتماعی متأثر از شبکه های اجتماعی است، اما پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به این سوال است که هویت های ۴ گانه نظیر: هویت اجتماعی دستاوردی، هویت اجتماعی تعویقی، هویت اجتماعی بسته و پراکنده بصورت مجزا و اولویت چقدر متأثر از اثرات منفی رسانه های اجتماعی قرار گرفته است. چرا که مفهوم بحران هویت ناشی از شرایط جدید فضای دو جهانی شده کنونی است. از مهمترین عوامل بروز بحران هویت در جوامع فعلی، گسترش صنعت ارتباطات و به ویژه فضای مجازی اینترنت و شبکه های اجتماعی سایبری است.

مبانی نظری پژوهش

نظریه مارسیا بر فرض مهمی استوار است که هویتی کاملاً مشخص و مستقل برای افراد بالغ ایجاد می نماید. این فرضیه مجموعه ای از اصول مشترک را با تأکید بر منافع، حقوق و آزادی های بشر بیان می کند. بنابراین، دوران بلوغ با ارایه درخواست های فردی، منافع گروهی را نیز تامین می نماید (Morelli, 2020: 12-24).

از نظر کاستلز (۱۸۸۲)، سیاست های مربوط به هویت اجتماعی را باید در جایگاه تاریخی خود بررسی کرد. یکی از عوامل مهم در تاریخ و جغرافیا، مؤلفه شبکه های اجتماعی و قدرت آن است که نیروی قوام بخش هویت و بسیاری دیگر از پدیده ها و فراورده های تاریخی، اجتماعی و

فرهنگی است. جهانی شدن نیز روندی تاریخی و مفهومی است که تغییرات و تحولاتی را در برداشتها، باورها، اندیشه‌ها و سلیقه‌های ملتها به همراه دارد و دامنه آن هویت فرهنگی را نیز فرا گرفته است. شبکه‌های اجتماعی به طور مداوم و گسترده با شیوه‌ها و داده‌های مختلف به نوعی دائماً در حال ایجاد تغییر در باورها، انگاره‌ها، عقاید، ارزشها، چشمداشتها و حتی نیازها هستند. تماماً سه ویژگی شبکه‌های اجتماعی را بیان می‌کند: به هم فشردگی فضا- زمان، حس نکردن مکان و محدوددهای محو شده و جماعت تغییر یافته، باید توجه داشته باشیم که ضروری است هر انسانی در یک فضا یا زمان خاص قرار گرفته باشد (پراپروتونیک، ۲۰۰۴: ۱). یکی از ویژگیها و نیازهای ضروری جامعه جوان ایرانی، کسب هویت اجتماعی است و هویت اجتماعی نوجوانان، در صورتی کسب می‌شود که نظام اجتماعی از طریق نهادهای واسط خانواده، مدرسه، رسانه‌های جمعی و دولت، زمینه‌های لازم را برای کسب هویت اجتماعی آنان فراهم کند. در این صورت، آحاد جامعه نسبت به نظام اجتماعی خود، احساس هویت اجتماعی خواهند کرد (اوت و شومیکر، ۱۳۷۶).

چهار نکته کلیدی وجود دارد که نظریه جیمز مارسیا (۱۹۹۶)، به صورت توصیفی رشد هویت را تعریف کرده است. مارسیا فرض کرد که چنین رویدادهایی به نام «بحران» به عنوان کاتالیزورهایی برای نشان دادن وضعیت متفاوت هویت عمل می‌کند. این بحران‌ها باعث ایجاد تنش درونی می‌شود و نوجوانان را مجبور می‌کند تا باورها و آرزوهای خود را تجزیه و تحلیل نمایند. آنها می‌توانند باورهای جدیدی را توسعه دهند و با بررسی امکانات جدید، انتخاب‌های متفاوتی داشته باشند (Marcia, 1966: 551). مارسیا بر اساس مفهوم شناسایی وضعیت هویت چهار مرحله هویت فردی را به شرح زیر معرفی کرد:

هویت اجتماعی^۱ دست‌آوردی^۲: این وضعیت هویت، نشان دهنده درجه بالایی از آزمایش و سطح بالای خود فدایی است. گفته می‌شود که نوجوانان از طریق یک مرحله تعهد عمیق به مجموعه‌ای از ارزشها، باورها و اهداف زندگی، به هویت خود دست یافته‌اند. نوجوانان تعیین می‌کنند که چه ایده آل‌ها و اولویت‌هایی برای آنها در این وضعیت هویتی مهمتر است. افراد در وضعیت هویت دست‌آوردی می‌توانند آنچه مربوط به آنان است را در اولویت قرار دهند و با توجه به امکانات متعدد، فردی را که می‌خواهند باشند برای رفتار خود طبقه بندی نمایند (Marcia

1 Social identity

2 achievement

James, 2011:101): علاوه بر دستیابی به هدف، تعهد واقعی را برای نوع انتخاب خود به نمایش می‌گذارند (8: Al-Ghamdi, 2001).

هویت اجتماعی تعویقی^۱: این وضعیت هویتی، سطح بالایی از آزمایش و سطح پایینی از خود فدایی را نشان می‌دهد. در این مرحله، نوجوانان در مرحله بحران هویت هستند که آنان را بر آن داشته تا باورها و اهداف مختلف را کشف و آزمایش کنند. با این حال، آنها هیچ تصمیم قطعی در مورد اینکه کدام اصول و باورها برای آنها مهمتر است و کدام ارزشها باید زندگی آنها را هدایت کند، اتخاذ نکرده‌اند. بنابراین، آنها هنوز متعهد به هویت خاصی نیستند و گزینه‌های هویتی جایگزین خود را به حالت باز نگه می‌دارند (Marcia, 1966:550). در این مرحله فرد در تلاش است تا برای دستیابی به اهداف مناسب، انتخاب‌های خود را تغییر دهد (Abu Arad, 2008:18)، از جمله تغییر رشته تحصیلی، حرفه، هویت یا دوستان (33: teinberg, 2002).

هویت اجتماعی بسته^۲: این وضعیت هویتی، نشان دهنده سطح پایین آزمایش و درجه بالایی از خود فدایی است. نوجوانان به دنبال تصمیم‌گیری در مورد آنچه در این وضعیت هویتی برای آنها مهم است، نیستند و باورهایی که به آنها آموزش داده شده، زیر سوال نمی‌رود. در عوض، با پذیرش آشکار ارزشهای خانواده و فرهنگ جامعه، نوجوانان به هویت خود دست می‌یابند. به نوعی، حالات شخصیتی که به آنها داده می‌شود، توسط آنها منفعلانه پذیرفته می‌شود. اگرچه هنوز به آرمانها زندگی تعیین شده خود پایبند هستند، اما نمی‌پرسند که چرا باید این گونه باشند و هیچ مسیر جایگزینی را پیشنهاد نمی‌کنند (Marcia, 1966:187)، علاوه بر اجتناب از هرگونه تلاش ذهنی برای افشای نقشهای اجتماعی، آنها به رضایت از نقشهایی که توسط خانواده و جامعه برای آنان تعیین شده است، بسنده می‌کنند (Al-Zu'bi, 2001:477).

هویت اجتماعی پراکنده^۳: این وضعیت هویتی، نوجوانانی را توصیف می‌کند که هیچ کدام از مراحل هویتی را تاکنون کشف نکرده‌اند

تعریف شبکه‌های اجتماعی: پدیده رسانه‌های اجتماعی در سال ۱۹۹۷ آغاز شد و سایت "Six Degrees.com" اولین سایتی بود که به کاربران این امکان را داد تا به سایر شرکت کنندگان پیام ارسال کنند (Mohamed, 2019: 6) اگرچه این سایت، پیشگام شبکه‌های اجتماعی است، اما "My Space.com" افق‌های گسترده‌ای را باز کرده است و از بدو تأسیس در سال

1 postponement

2 closure

3 dispersion

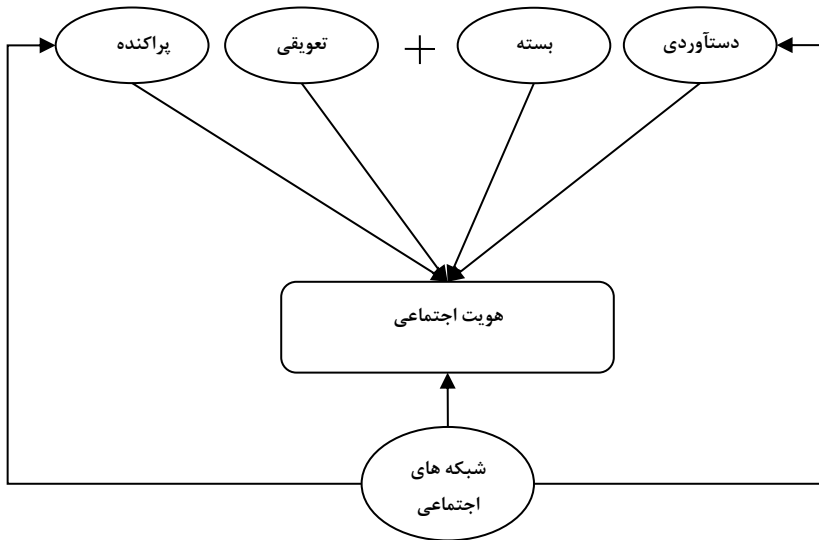
۲۰۰۳ به موفقیت فوق العاده‌ای دست یافته است (Hayaty, 2018:3). سپس ظهور پی در پی رسانه‌های اجتماعی آغاز شد، اما نقطه عطف، ظهور "Facebook.com" است که به کاربران امکان می‌دهد اطلاعات را بین خود به اشتراک بگذارند و به دوستان اجازه دسترسی به پروفایل خود را بدهند (Al-Shareef, 2014:73)، به همین دلیل، استفاده از رسانه‌های اجتماعی مختلف در دوران معاصر به یک امر روزمره تبدیل شده است. برخی از محققان، رسانه‌های اجتماعی را به عنوان مکان‌های مجازی تعریف می‌کنند که در آن ارتباط از طریق گفتگو، چت، نظر و تعامل بین کاربران، بدون مرز صورت می‌گیرد (Al-Jazi, 2018:14). بنابراین، اینترنت به عنوان یک فضای مجازی توصیف می‌شود، که هیچ طرفی اختیار آن را ندارد (Asur and Huberman, 2010:14). این رسانه‌های اجتماعی ویژگی‌هایی مانند پیام‌های فوری، پیام‌های عمومی و خصوصی و اشتراک چند رسانه‌ای صدا، ویدئو، تصویر و فایل‌ها را ارائه می‌دهند (Rajah, 2019: 86). همچنین رسانه‌های اجتماعی یک ساختار اجتماعی الکترونیکی هستند که گروه‌های مختلف را به هم متصل می‌نمایند (Al-Mu'ti, 2016: 93). در این راستا انواع زیادی از رسانه‌های اجتماعی، مانند فیس بوک، اینستاگرام، تویتر، اسنپ چت، واتساپ و غیره وجود دارد.

مزایای استفاده از رسانه‌های اجتماعی از دیدگاه مددکار اجتماعی^۱ برای نوجوانان این است که، فرصت را برای برقراری ارتباط با دوستان، خانواده و همکارانی که دارای علائق یکسانی هستند، فراهم می‌آورد تا تصاویر، ایده‌ها و لحظات سرگرم کننده را با یکدیگر به اشتراک بگذارند. همچنین این رسانه‌ها باعث توسعه خلاقیت فردی و جمعی از طریق تبادل نظر و بهره‌مندی از تجربیات بدیع همدیگر می‌شود و فرصتی برای یادگیری و افزایش مهارت‌های اجتماعی فراهم می‌نماید (Abdul Jalil, 2011:247). همچنین، خطرات استفاده از رسانه‌های اجتماعی برای نوجوانان این است که، امکان تهدید و مزاحمت از طریق اینترنت: مانند، انتشار اطلاعات غلط و خصمانه از سوی دیگران وجود دارد، که این خود یکی از بزرگترین خطرات استفاده از اینترنت برای نوجوانان است و می‌تواند پیامدهای اجتماعی و روانی عمیقی مانند افسردگی، اضطراب، انزوا و خودکشی را ایجاد نماید (Nomar, 2012:193). ارسال پیام‌های جنسی از طریق تلفن‌های همراه، رایانه‌ها و دیگر گیرنده‌های دیجیتالی که در آن تصاویر به سرعت از طریق تلفن همراه و اینترنت پخش می‌شوند، این پدیده را می‌توان در تحقیقات اخیر مشاهده کرد که نشان می‌دهد ۲۰ درصد از نوجوانان تصاویری برهنه‌هز خود منتشر کرده‌اند، که برخی از آنها به اتهام انتشار محتوای

جنسی متهم و محکوم شده اند (AL-Oubli, 2011: 826). افسردگی اینترنتی که در نوجوانان به دلیل گذراندن زمان زیاد در رسانه‌های اجتماعی رخ می‌دهد، منجر به علائم افسردگی، انزوای اجتماعی از محیط و خانواده می‌شود، که این مساله ممکن است اعتیاد یا روابط جنسی و رفتارهای پرخطر را ترویج نماید، بنابراین این گونه استفاده از رسانه‌های اجتماعی منجر به انزوا و نابودی روابط خانوادگی می‌شوند (حسنی، ۲۰۱۱: ۱۰۱).

سردرگمی در شناسایی گروه مرجع به معنای سنتی آن نیز از مخاطرات استفاده از رسانه‌های جمعی برای نوجوانان است. چرا که جوامع مجازی به شدت غیر متمرکز هستند و به تدریج منجر به برچیده شدن مفهوم هویت سنتی می‌شوند. زیرا کسانی که از رسانه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند اغلب از نام مستعار استفاده می‌کنند و برخی بیش از یک حساب کاربری دارند (عبیدی، ۲۰۱۹: ۱۸). بنابراین نگرانی‌های مربوط به رد پای دیجیتال در حریم خصوصی برای نوجوانان مشهود است، بنابراین برای فرار از این مهلکه، انتقال و ثبت اطلاعات کاربران در اینترنت و ایجاد «اثر انگشت دیجیتال» ضروری است (زین العابدین، ۲۰۱۳: ۲). در این راستا، پژوهش حاضر به بررسی تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر هویت اجتماعی نوجوانان از نظر "دست‌آورد - تعویق - بسته بودن - پراکندگی" از منظر مددکار اجتماعی می‌پردازد و این جنبه جدیدی در پژوهش است که قبلاً در داخل کشور به آن پرداخته نشده است. لازم به ذکر است که این شاخص‌ها بر اساس نظریه جیمز مارسیا (۱۹۹۶)، بر اساس مفهوم شناسایی وضعیت هویت چهار مرحله‌ای انتخاب گردید.

بنابراین، متناسب با مبانی نظری پژوهش، مدل تحقیق و فرضیات تحقیق ارائه می‌گردد.

نمودار ۱. مدل نظری تحقیق بر اساس تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر هویت ۴ گانه
(منبع: استدلال نویسنده)

- ۱) شبکه‌های اجتماعی بر سطح «پیشرفت» در هویت اجتماعی نوجوانان دارای تأثیرات منفی است.
- ۲) شبکه‌های اجتماعی بر سطح «تعویق» در هویت اجتماعی نوجوانان دارای تأثیرات منفی است.
- ۳) شبکه‌های اجتماعی بر میزان «بسته شدن» در هویت اجتماعی نوجوانان دارای تأثیرات منفی است.
- ۴) شبکه‌های اجتماعی بر میزان «پراکندگی» در هویت اجتماعی نوجوانان دارای تأثیرات منفی است.
- ۵) تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر سطوح هویت اجتماعی نوجوانان، با توجه به جنسیت، سن، مدت زمان، نوع استفاده و برنامه مورد علاقه متفاوت است.

مطالعات پیشین

رشیدی و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر هویت اجتماعی جوانان» نشان دادند که: متغیر سن با متغیر هویت اجتماعی دارای ارتباط معنادار و میان متغیر میزان استفاده از شبکه اجتماعی مجازی با متغیر وابسته هویت دینی ارتباط معکوس

و منفی برقرار است. همچنین، استیری (۱۳۹۶)، در پژوهش خود با عنوان «بررسی تاثیر میزان استفاده از شبکه اجتماعی بر هویت اجتماعی» نشان داد که، بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با متغیر سن و جنسیت تفاوت وجود دارد. همچنین، زمانی و همکاران (۱۳۹۵)، در مطالعه دیگری با عنوان «تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر هویت اجتماعی جوانان شهرستان گرمسار» نشان دادند که، رابطه بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با هویت جهانی مثبت ارزیابی گردید. مطالعه ساروخانی (۱۳۹۴)، در باب «بررسی تاثیر وسایل ارتباط جمعی اینترنت بر هویت اجتماعی» نشان داد که، استفاده از اینترنت بیشترین تاثیر را بر روی تضعیف ارزشهای فرهنگی داشته و باعث سست شدن بنیان خانواده و چند تکه شدن روابط هویتی شده است. بخشی تلپایی و همکاران (۱۳۹۴)، در مطالعه خود با عنوان «تاثیرات و پیامدهای منفی شبکه‌های اجتماعی بر هویت اجتماعی کاربران» نشان دادند که، کم‌رنگ شدن هویت اجتماعی در بین کاربران مشهود است. همچنین، نوبخش و شیر علی زاده (۱۳۹۳)، در پژوهش خود با عنوان «بررسی رابطه میزان استفاده از اینترنت و هویت اجتماعی در بین دانش آموزان مقطع متوسطه شهر خلخال» نشان دادند که، بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و ابعاد ۵ گانه هویت اجتماعی رابطه وجود دارد. صبوری و همکاران (۱۳۹۲)، در مطالعه‌ای با عنوان، «تاثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر هویت اجتماعی، نشان دادند که، رابطه‌ی میان هویت با میزان استفاده از فیسبوک مورد تأیید قرار گرفت. محسنی تبریزی و همکاران (۱۳۹۰)، در پژوهشی تحت عنوان «تاثیر اینترنت بر هویت اجتماعی دانش آموزان» نشان دادند که، که متغیرهای مدت زمان استفاده کاربران از اینترنت و مدت زمان آشنایی کاربران رابطه معنی داری با متغیر هویت اجتماعی دارد. حسین زاده و همکاران (۱۳۸۹)، در مطالعه دیگری با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری هویت اجتماعی جوانان دبیرستانی شهر دهلران» نشان دادند که، بین متغیر جنسیت و نوع استفاده از رسانه اجتماعی در شبکه‌های اجتماعی با متغیر هویت اجتماعی رابطه وجود دارد.

(Elsayed, 2021)، در پژوهشی تحت عنوان، «تاثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر هویت اجتماعی نوجوانان از منظر مددکار اجتماعی» نشان داد که، انواع مختلفی از تاثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر هویت اجتماعی نوجوانان از نظر «پیشرفت - تعویق - بسته بودن - پراکندگی» وجود دارد. همچنین، چندین مطالعه دیگر نشان داده‌اند که یکی از مهمترین مشکلات نوجوانان، تعارض ارزشها است که با هویت آنان ارتباط دارد (Bouchev and Furman, 2013:319). تعامل با افراد ناشناس در رسانه‌های اجتماعی با مطالعه (Laith, 2013) در مورد

«تأثیر استفاده از رسانه‌های اجتماعی فیس بوک بر عزت نفس جوانان» مطابقت دارد که نشان می‌دهد، نقش فیس بوک در تربیت مدرن از طریق فراهم آوردن بستری برای کودکان و جوانان برای کشف ایده‌ها است، که تا حد زیادی شخصیت و روند زندگی آنها را تعیین می‌کند. این مطالعه ضرورت کنترل ساعات استفاده از رسانه‌های اجتماعی از سوی خانواده را توصیه می‌کند، چون عمده روابط اجتماعی و عاطفی نوجوانان به صورت آنلاین از طریق تلفن همراه صورت می‌گیرد. مطالعه (safar, 2017)، با عنوان «نقش شبکه‌های اجتماعی در تحکیم ارزش‌های شهروندی از دیدگاه جوانان عمانی»، نشان داد که بسیاری از رسانه‌های اجتماعی بیشترین استفاده را در بین اعضای نمونه داشتند، مانند: فیس بوک، واتس اپ و توییتر. مطالعه (hamdi, 2018). چندین مطالعه دیگر نشان داده است که تأثیرات رسانه‌های اجتماعی بر زندگی فرد، پیشرفت تحصیلی آنان را تحت الشعاع قرار می‌دهد (awad, 2013). پژوهش (AL-Aa, 2013) با عنوان «استفاده از اینترنت برای مطالعه و ارتباط آن با انگیزه یادگیری در نوجوانان (۱۲-۱۴ سال)» نشان داد که، درصد دانش آموزانی که انگیزه بالایی برای یادگیری از طریق اینترنت دارند ۸۱/۹۱ درصد بوده‌اند. مطالعه (Hattat, 2014)، تحت عنوان «مشکلات روانی و اجتماعی نوجوانان در سنین مدرسه» نشان داد که، شیوع مشکلات روانی و اجتماعی در سطح پایین بود. همچنین پژوهش (Zawana, 2015)، با عنوان «میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی به عنوان ابزاری برای یادگیری در بین دانش آموزان اردنی»، نتایج مطالعه نشان داد که استفاده از یوتیوب در رتبه اول و فیس بوک و توییتر و مراجعه به وب سایت در مرحله بعد قرار گرفت. این مطالعه علاوه بر مطالعه (Bu-Abdullah, 2016)، با عنوان «استفاده از اینترنت و تأثیر آنها بر دانش آموزان نوجوان» بود که نشان داد، استفاده از اینترنت منجر به تاخیر در سطح پیشرفت تحصیلی می‌شود. همچنین مطالعه (Hinnawi, 2016)، با عنوان «استفاده دانش آموزان از شبکه‌های اجتماعی در مدارس شهر نبلوس در فلسطین»، نشان داد که اکثر دانش آموزان حداقل یک اشتراک در شبکه‌های اجتماعی دارند، ۹۷ درصد در سایت‌ها و ۶۳ درصد آنها از تلفن‌های هوشمند و شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. مطالعه (Kehinde and Adegbihero, 2016)، با عنوان «استفاده از رسانه‌های اجتماعی توسط دانش آموزان در جنوب غربی نیجریه»، نشان داد که دانش آموزان بالاترین نرخ کاربران شبکه‌های اجتماعی را تشکیل می‌دهد. مثلاً دو سوم کاربران از این شبکه‌ها، برای اطلاع از اخبار و سپس برای سرگرمی استفاده می‌کنند.

روش پژوهش

در پژوهش حاضر، برای جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش الگوی تحقیق توصیفی استفاده شد، چون، تجزیه و تحلیل توصیفی به عنوان یک روش سیستماتیک و عینی برای اندازه‌گیری پدیده‌ها تعریف شده است (374-372Bu-Abdullah, 2016). سپس این توصیف با مقایسه و تفسیر نتایج در مورد ماهیت ابعاد هویت اجتماعی نوجوانان و میزان تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر آنها بر اساس ابعاد ۴ گانه هویت اجتماعی پیوند می‌خورد، تا نتایج دقیقی در این خصوص استخراج گردد. در ادامه جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها، از نرم‌افزار تحلیلی (SPSS) و از آزمون T-TEST برای مطالعه تفاوت‌های جنسیتی در هویت اجتماعی، تفاوت در استفاده از نوع شبکه‌های اجتماعی، تفاوت در سطوح ۴ گانه هویت اجتماعی (دستاورد - تعویق - بستن - پراکندگی) و آزمون تحلیل واریانس یک طرفه برای آگاهی از اهمیت تفاوت میانگین‌ها استفاده گردید. جامعه مورد مطالعه شامل همه نوجوانان ۱۴-۱۸ ساله شهرستان اهواز در مقطع دبیرستان است، که تعداد ۳۹۸۰۰۰ دانش آموز «دختر-پسر» برآورده شده است. در مورد نمونه تحقیق، نمونه به صورت خوشه بندی متناسب با حجم انتخاب شد. سپس حجم نمونه (۳۸۴) نفری دانش آموز نوجوان «دختر- پسر» بر اساس جدول مورگان و گرجسی انتخاب گردید. همچنین به منظور ارزیابی تأثیر رسانه‌های اجتماعی بر سطوح هویت اجتماعی نوجوانان، چهار پرسشنامه جدید و ابتکاری طراحی گردید که در واقع، چهار محور اصلی نظریه هویت اجتماعی جیمز مارسیا را منعکس می‌کند. این پرسشنامه شامل ۴۰ سوال است، که روایی و پایایی پرسشنامه بدین صورت مورد تایید قرار گرفت: جهت روایی، اعتبار پرسشنامه مجازی با ارائه آن به شکل اولیه با فهرستی از سوالات مورد مطالعه، به پنج نفر از اعضای هیات علمی دانشگاهها، که همگی دارای مدرک دکتری علوم اجتماعی بودند، تأیید شد. همچنین برای پایایی پرسشنامه، با استفاده از روش آزمون-آزمون مجدد، پایایی پرسشنامه تایید شد، پس از آن، ضریب همبستگی اسپیرمن بین دو نمونه زمانی محاسبه شد که ضریب پایایی کل ۰,۸۵ با درجه اطمینان بالا را نشان می‌دهد. همچنین برای آگاهی از دیدگاه‌های نوجوانان در مورد میزان تأثیرات منفی وسایل ارتباط اجتماعی بر سطوح هویت اجتماعی آنها، مقیاس سه بعدی لیکرت به شرح زیر اتخاذ گردید: موافق (۳)، خنثی (۲) و مخالف (۱). بنابراین نمرات و فواصل نمره گذاری بدین صورت است:

(موافقت ۳ ۲,۳۴-۳,۰۰) (خنثی ۲ ۱,۶۷-۲,۳۳) (مخالف ۱ ۱,۰۰-۱,۶۶).

تحلیل داده‌ها

الف) یافته‌های توصیفی

اطلاعات جمعیتی شرکت کنندگان نشان داد که، درصد فراوانی متغیر جنسیت، پسران ۲۱۱ نفر (۵۵٪) و دختران ۱۷۳ نفر (۴۵٪) و ۳۶۸ نفر (۹۶٪) کاربر رسانه‌های اجتماعی بوده و تنها ۱۶ نفر (۰/۴٪) از رسانه‌های اجتماعی آنلاین استفاده‌ای نمودند. همچنین تحلیل توصیفی سن پاسخگویان نشان داد که، در سن ۱۴ سال، ۱۱۵ نفر (۳۰٪)، سنین ۱۵ و ۱۶ سالگی ۱۳۸ نفر (۳۶٪) و سنین ۱۷ و ۱۸ سالگی، ۱۳۱ نفر (۳۴٪) قرار داشتند. به لحاظ تعداد سالهای استفاده از شبکه‌های اجتماعی، ۱-۳ سال ۱۱۱ نفر (۲۹٪)، ۴-۶ سال ۱۳۸ نفر (۳۶٪) و سالهای ۷-۱۰ ساله ۱۳۵ نفر (۲۵٪)، استفاده نمودند. همچنین برنامه مورد علاقه این نوجوانان، ۱۳۴ نفر (۳۵٪)، شبکه اجتماعی اینستاگرام، ۱۴۵ نفر (۳۸٪)، شبکه اجتماعی واتساپ، ۷۲ نفر (۱۹٪)، شبکه اجتماعی تلگرام، ۱۱ نفر (۳٪)، شبکه اجتماعی توئیتر و تنها ۱۹ نفر (۵۰٪)، اعلام نمودند که شبکه‌های اجتماعی داخلی، شبکه مورد علاقه آنان است. با توجه به این نتایج، واضح است که درصد پسران بالاترین میزان را با ۵۵٪ نشان می‌دهند. چرا که پسران برای گذراندن اوقات فراغت با دوستان خود از آزادی بیشتری برخوردارند. شاید به همین دلیل است که در ایران، پسران بیشتر به دنبال استفاده از رسانه‌های اجتماعی برای سرگرمی خود و معاشرت آنلاین با دوستان خود هستند. همچنین، اکثریت پاسخگویان در مقیاس وسیع (۹۶٪) درصد از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. این امر به دلیل سهولت استفاده و دسترسی به اینترنت، داخل و خارج از منزل است. این با مطالعه (Hinnawi, 2016) مطابقت دارد، که تأیید کرد اکثر دانش آموزان حداقل یک اشتراک در رسانه‌های اجتماعی دارند. علاوه بر این، واضح است که تعداد سالهای استفاده از شبکه‌های اجتماعی نوجوانان (۴ تا ۶ سال)، بیش از (۳۶٪) درصد است. این یک شاخص مهم است زیرا این مدت استفاده، نشان دهنده مرحله کودکی اولیه و میانی از سن ۹ سالگی به بالا است. یعنی، هنگامی که کودک به مرحله نوجوانی رسید، قبلاً به استفاده از رسانه‌های اجتماعی عادت کرده بود و بیشتر اوقات فراغت خود را صرف استفاده از این شبکه‌های آنلاین نموده است. علاوه بر این، معلوم گردید که محبوب ترین شبکه رسانه‌ای اجتماعی که نوجوانان در آن حضور دارند، واتساپ، با ۳۸٪ درصد و اینستاگرام، با ۳۵٪ درصد است. دلیل این موضوع این است که این شبکه‌های اجتماعی، قابلیت‌های متعددی را در تعامل بین مشترکین بدون هیچ گونه هزینه‌ای ارائه می‌دهند و با مطالعات (Zawana, 2015) و (Safar,

2017)، مطابقت دارد، چون، نشان دادند که تعدادی از رسانه‌های اجتماعی مانند واتساپ و توییتر بیشترین استفاده را در بین کاربران نوجوان داشته‌اند. همچنین نتایج مربوط به سوالات ۴ بعد هویت اجتماعی نشان داد که: تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان "تعویق" در هویت اجتماعی نوجوانان، مجموع وزن (۳۵۴۵)، وزن نسبی (۰/۶۴) را به دست آورده است. این نتایج نمایانگر این است که، سطح تأثیرات رسانه‌های اجتماعی بر بعد تعویقی هویت اجتماعی «در رتبه چهارم» است. تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان «پراکندگی» در هویت اجتماعی نوجوانان، مجموع وزن (۳۹۴۱)، وزن نسبی (۰/۶۵) را به دست آورده است. این نتایج نمایانگر این است که، سطح تأثیرات رسانه‌های اجتماعی بر بعد «پراکندگی» هویت اجتماعی «در رتبه سوم» است. تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان «دستاورد» در هویت اجتماعی نوجوانان، مجموع وزن (۴۰۰۶)، وزن نسبی (۰/۶۶) را به دست آورده است. این نتایج نمایانگر این است که، سطح تأثیرات رسانه‌های اجتماعی بر بعد دستاوردی هویت اجتماعی «در رتبه دوم» است. همچنین، تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان «بسته بودن» در هویت اجتماعی نوجوانان، مجموع وزن (۴۰۵۶)، وزن نسبی (۰/۶۷) را به دست آورده است. این نتایج نمایانگر این است که، سطح تأثیرات رسانه‌های اجتماعی بر بعد «بسته بودن» هویت اجتماعی «در رتبه اول» است. بنابراین با مقایسه ابعاد مختلف هویت نوجوانان نشان می‌دهد که، تأثیرات منفی رسانه‌های جمعی به ترتیب بر بسته بودن هویت، هویت دستاوردی، هویت تعویقی و پراکندگی هویت تأثیر گذار است.

ب) یافته‌های استنباطی^۱

۱) یافته‌های مطالعه مربوط به فرضیه اول: رسانه‌های اجتماعی بر سطح «دستاورد» در هویت اجتماعی نوجوانان دارای اثرات منفی است.

۱ با توجه به طولانی بودن متن برخی از سوالات، کلیه سوالات مربوط به سطوح ۴ گانه هویت اجتماعی در بخش انتهای مقاله آورده شد.

جدول ۱- تأثیرات منفی شبکه‌های اجتماعی بر میزان «دستاورد» هویت اجتماعی

رتبه بندی	درصد رتبه بندی	وزن نسبی	مجموع وزنها	سوالات فرضیه اول
۲	۱۰/۹	۷۱/۲۵	۴۳۴	روابط اجتماعی
۶	۱۰/۰	۶۵/۲۴	۳۹۷	اعتقاد به ایده ها
۵	۱۰/۰۱	۶۵/۴۵	۳۹۹	کنترل و تعهدات مذهبی
۹	۹/۴	۶۱/۱۵	۳۷۳	تاثیر رسانه ها
۱۰	۹/۳	۵۹/۵۵	۳۶۳	هوش رسانه ای
۷	۹/۹	۶۴/۲۱	۳۹۱	تکیه بر ایده دیگران
۳	۱۰/۸	۷۰/۱۲	۴۲۷	سبک تقلیدی زندگی
۴	۱۰/۰۲	۶۵/۳۵	۳۹۸	برون گرا بودن
۸	۹/۶	۶۲/۱۸	۳۷۹	اشتراک اجتماعی
۱	۱۱/۰۲	۷۳/۱۰	۴۴۵	ارزش‌های چند گانه
	۰/۱۰۰		۴۰۰۶	کل
+/۰۰۰Sig=	ضریب تعیین= ۰/۳۴	R=۰/۲۰۴	متوسط -۰/۶۶	وزن متغیر/ارتباط بین متغیرها

مطابق جدول شماره-۱، درصد تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان «دستاورد» در هویت اجتماعی نوجوانان، با توجه به وزن کل آنها، وزن نسبی و درصد از بالا به پایین، ترسیم گردید. در این راستا سوالات ۱۰ گانه مربوطه متناسب با فایل پیوست شماره(۱) ۱، می‌باشد. همچنین، می‌توان گفت که: تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان «دستاورد» در هویت اجتماعی نوجوانان، مجموع وزن (۴۰۰۶)، وزن نسبی (۰/۶۶) را به دست آورده است. این نتایج نمایانگر این است که، سطح تأثیرات رسانه‌های اجتماعی بر بعد دستاوردی هویت اجتماعی «متوسط» است. همچنین مطابق تجزیه و تحلیل سوالات پرسشنامه، سوال: (احساس می‌کنم اگر به ارزشهایی که برخلاف فرهنگ ما از طریق رسانه‌های اجتماعی به ما منتقل می‌شود، بدون توجه به ارزشها و استانداردهای جامعه پایبند باشم، شخص متفاوتی خواهم بود)، نشان داد که بالاترین درصد از تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان «دستاورد» در هویت اجتماعی نوجوانان، با وزن کل (۴۴۵)، وزن نسبی (۷۳/۱۰)، درصد وزنی (۱۱/۰۲) و رتبه شماره(۱) را کسب نموده است. همچنین با شاخص سازی مجموع سوالات هویت دستاوردی و ارتباط آن با متغیر

شبکه‌های اجتماعی در سطح خطای ۰/۰۵ مشخص شد که این سوالات ۳۴ درصد قدرت تبیین شبکه‌های اجتماعی را با سطح معناداری ۰/۰۰۰ بر حسب اولویت دار بودن تفاسیر ذکر شده را دارا می‌باشد.

۲) یافته‌های مطالعه مربوط به فرضیه دوم: شبکه‌های اجتماعی بر سطح «تعویق» در هویت اجتماعی نوجوانان دارای اثرات منفی است.

جدول ۲- تأثیرات منفی شبکه‌های اجتماعی بر میزان «تعویق» هویت اجتماعی

رتبه بندی	درصد رتبه بندی	وزن نسبی	مجموع وزنها	سوالات فرضیه دوم
۹	۹/۰۱	۵۹/۰۵	۳۶۰	شناخت و خودآگاهی
۵	۹/۹	۶۴/۳۵	۳۹۲	شبکه و دایره تعاملات
۴	۱۰/۵	۶۸/۳۰	۴۱۶	اجراء نقش‌های اجتماعی
۱	۱۱/۴	۷۴/۲۴	۴۵۲	تغییر باور
۷	۹/۴	۶۱/۱۲	۳۷۲	رسیدن به اهداف
۳	۱۰/۸	۷۰/۱۴	۴۲۷	زندگی معناکاوانه
۶	۹/۶	۶۲/۳۸	۳۸۰	باور به اعتقادات دینی
۸	۹/۰۳	۶۰/۵۰	۳۶۹	تعارض شناختی ارزش‌ها
۲	۱۱/۰۲	۷۲/۴۵	۴۴۱	تعهدات اجتماعی
۱۰	۸/۷	۵۶/۲۶	۳۴۳	آینده نگری
	۰/۱۰۰		۳۵۴۵	کل
	ضریب تعیین = ۰/۲۴	R = ۰/۱۲۴	متوسط = ۰/۶۴	وزن متغیر/ ارتباط بین متغیرها

مطابق جدول شماره-۲، درصد تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان «تعویق» در هویت اجتماعی نوجوانان، با توجه به وزن کل آنها، وزن نسبی و درصد از بالا به پایین، ترسیم گردید. در این راستا سوالات ۱۰ گانه مربوطه متناسب با «تعویق» هویت اجتماعی، متناسب با فایل پیوست شماره(۱)، ارایه می‌گردد. همچنین، نتایج نشان داد که: تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان "تعویق" در هویت اجتماعی نوجوانان، مجموع وزن (۳۵۴۵)، وزن نسبی (۰/۶۴) را به دست آورده است. این نتایج نمایانگر این است که، سطح تأثیرات رسانه‌های اجتماعی بر بعد تعویقی هویت اجتماعی «متوسط» است. همچنین مطابق تجزیه و تحلیل سوالات پرسشنامه، سوال: (من دائما نظرم را در مورد رفتارهای درست و غلط در رسانه‌های

اجتماعی تغییر می‌دهم زیرا زمانه تغییر کرده است)، نشان داد که بالاترین درصد از تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان «تعویق» در هویت اجتماعی نوجوانان، با وزن کل (۴۵۲)، وزن نسبی (۷۴/۲۴)، درصد وزنی (۱۱/۴) و رتبه شماره (۱) را کسب نموده است. همچنین با شاخص سازی مجموع سوالات هویت تعویقی و ارتباط آن با متغیر شبکه‌های اجتماعی در سطح خطای ۰/۰۵ مشخص شد که این سوالات ۳۴ درصد قدرت تبیین شبکه‌های اجتماعی را با سطح معناداری ۰/۰۰۱ بر حسب اولویت دار بودن تفاسیر ذکر شده را دارا می‌باشد.

۳) یافته‌های مطالعه مربوط به فرضیه سوم: شبکه‌های اجتماعی بر سطح «بسته بودن» در هویت اجتماعی نوجوانان دارای اثرات منفی است.

جدول ۳- تأثیرات منفی شبکه‌های اجتماعی بر میزان «بسته بودن» هویت اجتماعی

رتبه بندی	درصد رتبه بندی	وزن نسبی	مجموع وزنها	سوالات فرضیه سوم
۳	۱۱/۰۲	۷۲/۴۵	۴۴۱	تأثیر رسانه بر آینده نگری
۲	۱۱/۸	۷۶/۸۵	۴۶۸	تبعیت از دوستان
۴	۱۰/۸	۷۰/۰۲	۴۲۷	ملاقات با دوستان مجازی
۹	۹/۰۲	۵۸/۵۲	۳۵۶	نقش گروه همالان مجازی
۵	۱۰/۵	۶۸/۴۷	۴۱۷	همیاری مجازی
۱	۱۲	۷۸/۵۲	۴۷۸	تحمیل رسانه ای
۸	۹/۴	۶۰/۲۸	۳۶۷	رضایت از دوستان مجازی
۶	۹/۹	۶۴/۵۸	۳۹۳	ایده‌های آزادی مطلق
۱۰	۸/۵	۵۵/۲۴	۳۳۶	اعتقاد به نگرش جنسیتی دوستان
۷	۹/۵	۶۱/۱۷	۳۷۳	معنا بخشی به تعاملات
	۰/۱۰۰		۴۰۵۶	کل
۰/۰۰۰Sig=	ضریب تعیین = ۰/۳۸	R=۰/۷۱۴	متوسط = ۰/۶۷	وزن متغیر/ارتباط بین متغیرها

مطابق جدول شماره-۳، درصد تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان «بسته بودن» در هویت اجتماعی نوجوانان، با توجه به وزن کل آنها، وزن نسبی و درصد از بالا به پایین، ترسیم گردید. در این راستا سوالات ۱۰ گانه مربوطه متناسب با سطح «بسته بودن» هویت اجتماعی، متناسب با فایل پیوست شماره (۱)، ارایه می‌گردد. همچنین، مطابق نتایج جدول می‌توان گفت که: تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان «بسته بودن» در هویت اجتماعی نوجوانان،

مجموع وزن (۴۰۵۶)، وزن نسبی (۰/۶۷) را به دست آورده است. این نتایج نمایانگر این است که، سطح تأثیرات رسانه‌های اجتماعی بر بعد «بسته بودن» هویت اجتماعی «متوسط» است. همچنین مطابق تجزیه و تحلیل سوالات پرسشنامه، سوال: (حضور اعضای خانواده من در حساب شبکه‌های اجتماعی به من تحمیل می‌شود و من در درون خودم با حضور آنان موافق نیستم)، نشان داد که بالاترین درصد از تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان «بسته بودن» در هویت اجتماعی نوجوانان، با وزن کل (۴۷۸)، وزن نسبی (۷۸/۵۲)، درصد وزنی (۱۲) و رتبه شماره (۱) را کسب نموده است. همچنین با شاخص سازی مجموع سوالات «بسته بودن» هویت اجتماعی و ارتباط آن با متغیر شبکه‌های اجتماعی در سطح خطای ۰/۰۵ مشخص شد که این سوالات ۳۸ درصد قدرت تبیین شبکه‌های اجتماعی را با سطح معناداری ۰/۰۰۰ بر حسب اولویت دار بودن تفاسیر ذکر شده را دارا می‌باشد.

۴) یافته‌های مطالعه مربوط به فرضیه سوم: شبکه‌های اجتماعی بر سطح «پراکندگی» در هویت اجتماعی نوجوانان دارای اثرات منفی است.

جدول ۴- تأثیرات منفی شبکه‌های اجتماعی بر میزان «پراکندگی» هویت اجتماعی

رتبه بندی	درصد رتبه بندی	وزن نسبی	مجموع وزنها	سطح "پراکندگی"
۴	۱۰/۲	۶۴/۳۶	۳۹۲	ارزش‌های اجتماعی
۹	۸/۸	۵۵/۲۱	۳۳۶	تعهد مذهبی
۸	۹/۴	۵۹/۳۶	۳۶۲	جذب شیوه زندگی دیگران
۳	۱۰/۴	۶۵/۴۵	۳۹۹	رفع مشکلات در دنیای مجازی
۱	۱۲/۴	۷۹/۶	۴۸۵	فردگرایی
۲	۱۰/۹	۶۹/۵۲	۴۲۴	کنجکاوی در دنیای مجازی
۷	۹/۶	۶۰/۲۱	۳۶۷	تحمیل عقاید
۶	۹/۸	۷۷/۲۵	۴۷۱	زندگی بدون روابط مجازی
۵	۹/۹	۶۳/۵۵	۳۸۷	زمان سپری شده در فضای مجازی
۱۰	۸/۵	۵۲/۲۳	۳۱۸	تعیین نقش
	۰/۱۰۰		۳۹۴۱	کل
۰/۰۰۲Sig=	ضریب تعیین= ۰/۲۲	.۱۴۵R=	متوسط-۰/۶۵	وزن متغیر/ارتباط بین متغیرها

مطابق جدول شماره-۴، درصد تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان «پراکندگی» در هویت اجتماعی نوجوانان، با توجه به وزن کل آنها، وزن نسبی و درصد از بالا به پایین، ترسیم گردید. در این راستا سوالات ۱۰ گانه مربوطه متناسب با سطح «پراکندگی» هویت اجتماعی، متناسب با فایل پیوست شماره(۱)، ارایه می‌گردد. بر اساس نتایج جدول می‌توان گفت که: تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان «پراکندگی» در هویت اجتماعی نوجوانان، مجموع وزن (۳۹۴۱)، وزن نسبی (۰/۶۵) را به دست آورده است. این نتایج نمایانگر این است که، سطح تأثیرات رسانه‌های اجتماعی بر بعد «پراکندگی» هویت اجتماعی «متوسط» است. همچنین مطابق تجزیه و تحلیل سوالات پرسشنامه، سوال:(من در شبکه‌های اجتماعی دوستان صمیمی ندارم، فقط می‌خواهم در بین شرکت کنندگان در صفحات رسانه‌های اجتماعی حضور داشته باشم تا بتوانم مهم بودن را در زندگی احساس کنم)، نشان داد که بالاترین درصد از تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان «پراکندگی» در هویت اجتماعی نوجوانان، با وزن کل (۴۸۵)، وزن نسبی (۷۹/۶)، درصد وزنی (۱۲/۴) و رتبه شماره(۱) را کسب نموده است. همچنین با شاخص سازی مجموع سوالات «پراکندگی» هویت اجتماعی و ارتباط آن با متغیر شبکه‌های اجتماعی در سطح خطای ۰/۰۵ مشخص شد که این سوالات ۲۲ درصد قدرت تبیین شبکه‌های اجتماعی را با سطح معناداری ۰/۰۰۲ بر حسب اولویت دار بودن تفاسیر ذکر شده را دارا می‌باشد.

تحلیل رگرسیون چند متغیره

از همبستگی. تحلیل رگرسیون زمانی استفاده می‌شود که بخواهیم مقادیر یک متغیر را از روی مقادیر متغیر دیگر پیش بینی کنیم. در این تحقیق برای سنجش متغیرهای مستقل از رگرسیون چند متغیره استفاده شده است در این رگرسیون چند متغیره متغیرهای مستقل به طور همزمان با متغیر وابسته سنجیده می‌شوند.

جدول ۵- شاخص های آماری آزمون رگرسیون

متغیرهای مستقل	^۱ (S.E.)	(Beta ^۲)	مقدار آزمون(t)	(sig)
مقدار ثابت	۱۲/۲۰	۰/۶۳۵	۱۱/۳۶۵	۰/۰۰۰
«دستاورد» هویت اجتماعی	۳/۳۴	-۰/۴۲۱	۱۰/۵۶۲	۰/۰۰۱
«تعویق» هویت اجتماعی	۷/۶۵۲	۰/۳۸۱	۹/۲۳	۰/۰۰۰
«پراکندگی» هویت اجتماعی	۹/۳۲	۰/۳۱۶	۱۰/۴۲۱	۰/۰۰۰
«بسته بودن» هویت اجتماعی	۷/۷۴۶	۰/۴۵۱	۷/۴۲۵	۰/۰۰۲

جدول شماره (۵)، اطلاعات ضروری برای پیش بین متغیر وابسته را در نشان می دهد. مقدار ثابت (۱۲/۲۰) و متغیرهای «بسته بودن» هویت اجتماعی، «دستاورد» هویت اجتماعی، «پراکندگی» هویت اجتماعی و «تعویق» هویت اجتماعی به ترتیب در مدل معنا دار شده اند. ضریب رگرسیونی استاندارد شده یا Beta نشان گر میزان تاثیر تمامی متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته است.

جدول ۶- میانگین و انحراف معیار بر اساس جنسیت و نوع استفاده

نوع	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار T	معناداری	وضعیت
جنسیت	پسر	۲۱۱	۳/۱۴	۰/۵۲۴	۲/۸۱۲	تایید معناداری
	دختر	۱۷۳	۲/۷۴	۰/۶۵۴		
نوع استفاده	کاربران	۳۶۸	۲/۲۱۴	۲/۳۶۹	۳/۹۸۴	تایید معناداری
	غیرکاربران	۱۶	۳/۵۲۰	۳/۴۵۷		

نتایج جدول ۶۵- نشان می دهد که مقدار محاسبه شده (T) و سطح معنی داری (۰,۰۰۲) برای متغیر جنسیت، کمتر از سطح آماری مورد نیاز است (۰,۰۵)، بنابراین تفاوت های قابل توجهی بین مقدار میانگین دختران و پسران وجود دارد. همچنین، مقدار محاسبه شده (T) در سطح معنی داری (۰,۰۰۰) برای متغیر نوع استفاده از شبکه های اجتماعی، کمتر از سطح آماری مورد نیاز است (۰,۰۵) و تفاوت های قابل توجهی بین مقدار میانگین دختران و پسران وجود دارد، جایی که مردان بر زنان دارای ارجحیت هستند.

۱ خطای معیار رگرسیون استاندارد نشده

۲ ضریب رگرسیون استاندارد شده بتا

جدول ۷- تحلیل واریانس یکطرفه براساس سن، مدت استفاده و شبکه‌های اجتماعی

وضعیت	SIG	F	میانگین مجدورات	DF	SD	نوع	
تایید معناداری	۰/۰۰۰	۳/۲۵۸	۰/۶۵۴	۳	۳/۲۵	درون	سن
						بین گروهی	
تایید معناداری	۰/۰۰۵	۲/۵۲۳	۰/۹۸۱	۳	۳/۲۵	درون	مدت استفاده
						بین گروهی	
عدم تایید	۰/۱۲۴	۱/۳۶۵	۲/۳۶۵	۳	۳/۲۵	درون	شبکه مورد علاقه
						بین گروهی	

بر حسب جدول شماره ۶- میانگین نمرات و انحرافات استاندارد اندازه‌گیری شد و به منظور پی بردن به اهمیت تفاوت بین میانگین‌ها، آزمون مستقل T و آزمون تحلیل واریانس یکطرفه انجام گرفت: نتایج نشان داد که، معنی داری تغییرات آماری از در دیدگاه پاسخگویان با توجه به متغیر سنی (۰/۰۰۰) وجود دارد، چون کمتر از سطح معنی داری آماری در سطح (۰/۰۵) است. همچنین، تفاوت آماری در دیدگاه پاسخگویان، با توجه به تعداد سالهای استفاده از متغیر شبکه‌های اجتماعی در مقدار (۰/۰۰۵)، وجود دارد که کمتر از سطح اهمیت آماری مورد نیاز (۰/۰۵) است. در ارتباط با متغیر سوم، هیچ گونه تفاوت آماری قابل توجهی در دیدگاه پاسخگویان، با توجه به متغیر شبکه اجتماعی مورد علاقه با مقدار (۰/۱۲۴) وجود ندارد، چون بیشتر از سطح اهمیت آماری مورد در سطح (۰/۰۵) است.

بحث، نتیجه‌گیری - پیشنهادات

این مطالعه با هدف شناسایی تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر سطوح هویت اجتماعی نوجوانان در مرحله ثانویه انجام گرفت، نتایج نشان داد که تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر سطح «دستاوردها» در هویت اجتماعی پاسخگویان، مجموع وزن (۴۰۰۶)، وزن نسبی وزن (۰/۶۶) و رتبه ۲ را بدست آورد. این نشان می‌دهد که سطح تأثیرات در بعد متوسط است. بنابراین میزان تأثیرات

منفی رسانه‌های اجتماعی بر سطح «دستاورد» به هویت اجتماعی نوجوانان، نشان دهنده این است، که اگر ارزشهایی که برخلاف فرهنگ موجود از طریق رسانه‌های اجتماعی منتقل شود، آنان، بدون توجه به ارزشها و استانداردهای جامعه، پایبندی و رفتار متفاوتی از خود بروز می‌دهند. در این راستا، در تلاش هستند تا شخصیت و نقش متفاوتی در قبال نقش خطرناک و تأثیرگذار اینترنت داشته باشند. اگرچه، جیمز مارسیا معتقد است که این سطح، بالاترین سطح هویت است، زیرا باعث رشد شخصیت نوجوان می‌شود. چون ممکن است تأثیرات منفی این گونه شبکه‌های اجتماعی، رشد شخصیتی نوجوان را با موانع روبرو سازد. یافته‌های این بخش با مطالعه ای (Bu-abdollah, 2016)، مطابقت دارد که نشان داد، استفاده از اینترنت منجر به تأخیر در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نوجوان در راستای ایفای نقش موثر می‌گردد. همچنین، تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان «تعویق» در هویت اجتماعی دانش آموزان، با وزن کلی (۳۵۴۵)، وزن نسبی وزن (۰/۶۴) و رتبه ۴ مربوط می‌شود. این نشان می‌دهد که تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر سطح " تعویق انداختن" هویت اجتماعی نوجوانان، ناتوانی یک نوجوان را برای شناسایی اهداف در زندگی نشان می‌دهد، زیرا دائما نظر خود را در مورد رفتارهای درست و غلط در رسانه‌های اجتماعی تغییر می‌دهد، چون اعتقاد دارند، زمانه تغییر کرده است و باید اطلاعات خودشان را به روز نمایند. این با نظر جیمز مارسیا مبنی بر اینکه نوجوان در این مرحله در یک دوره اکتشاف است و تعهدات مبهم دارد، همخوانی دارد. نتایج این بخش با مطالعه ی (Elsayed, 2021)، (zain alabedin, 2013:2) و بخشی تلیابی و همکاران (۱۳۹۴)، مبنی بر کم رنگ شدن هویت اجتماعی در بین کاربران مطابقت دارد، چون بیان نمودند، دسترسی به اینترنت در خانه، مدت زمان استفاده از نوجوان را در یک شبکه اجتماعی افزایش می‌دهد و این باعث می‌شود که نوجوانان برای بسیاری از اهداف خود، دچار نوسان در تصمیم‌گیری شوند و ضرورت کنترل ساعات استفاده از رسانه‌های اجتماعی از سوی خانواده را توصیه می‌کنند. در بعد سوم نیز، تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان "بسته شدن" در هویت اجتماعی نوجوانان دانش آموز، مجموع وزن (۴۰۵۶)، وزن نسبی وزنی (۰/۶۷) و رتبه ۱ را به دست آورد. این نشان می‌دهد که سطح تأثیرات رسانه‌های جمعی بر این بعد از هویت متوسط است. علاوه بر این، نتایج به دست آمده مربوط به میزان تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر میزان «بسته بودن» هویت اجتماعی نوجوانان نشان می‌دهد، حضور اعضای خانواده آنان در شبکه‌های اجتماعی به نوعی تحمیلی است و نوجوانان قلبا و در درون خود با حضور اعضای خانواده موافق نیستند. جیمز مارسیا این درجه را بیان می‌کند که نوجوان تعهدات مشخصی در این راستا

برای حضور والدین خود در این شبکه‌ها را ندارد. نتایج این بخش با یافته‌های (Hattat, 2014)، (Hinnawi, 2016) و (Elsayed, 2021)، مطابقت دارد، چون شبکه‌های اجتماعی تأثیر منفی قابل توجهی در عدم اعتماد به نفس آنها به دلیل عدم توانایی در انتخاب‌های زندگی بخاطر بعضی از محدودیت‌های ساختاری دارد و انواع مختلفی از تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر هویت اجتماعی نوجوانان از نظر «بسته بودن» وجود دارد. در بعد چهارم، تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر سطح «پراکندگی» در هویت اجتماعی نوجوانان مجموع وزن (۳۹۴۱)، وزن نسبی وزن (۰/۶۵) و رتبه ۳ را نشان می‌دهد. این نشان می‌دهد که سطح تأثیرات رسانه‌های جمعی بر این بعد از هویت متوسط است. تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر سطح «پراکندگی» هویت اجتماعی نوجوانان، نشان می‌دهد که نوجوانان در شبکه‌های اجتماعی صرفاً به دنبال یافتن دوستان صمیمی نیستند، بلکه می‌خواهند در بین شرکت کنندگان در صفحات رسانه‌های اجتماعی حضور داشته باشند تا بتوانند مهم بودن را در زندگی احساس نمایند. این با ادعای جیمز مارسیا در نظریه وی مبنی بر اینکه درجه «پراکندگی» از پایین‌ترین رتبه‌های هویت مطابقت دارد و مشخص می‌کند که نوجوان تعهدات روشنی ندارد، دارای همخوانی است. همچنین، نتایج این بخش با یافته‌های (Hattat, 2014) و (Elsayed, 2021)، که نشان می‌دهد شبکه‌های اجتماعی باعث عدم تمرکز نمی‌شوند، همخوانی ندارد، چرا که نتایج این مطالعه نشان داد، رسانه‌های اجتماعی تأثیر منفی قابل توجهی بر حواس پرتی بیشتر، اضطراب، عدم تمرکز و پراکندگی دارد و انواع مختلفی از تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر هویت اجتماعی نوجوانان از نظر «پراکندگی» وجود دارد. در این راستا نیاز است دولت و نهادهای سیاست‌گذار در اعمال سیاست‌گذاری مناسب در جهت بهره‌وری از قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی به نتیجه‌گیری نهایی دست یابند (عبدالهیان و هومن، ۱۳۹۸: ۱۴۱).

از سوی دیگر، نتایج به دست آمده، بر اساس جداول شماره (۵) و (۶)، نشان داد که تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر سطوح هویت اجتماعی نوجوانان، با توجه به جنسیت بر حسب یافته‌های، رشیدی و همکاران (۱۳۹۸)، حسین زاده و همکاران (۱۳۸۹) و استیری (۱۳۹۶)، متفاوت است. همچنین، نوع استفاده از اینترنت متفاوت است و مردان نسبت به زنان از تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی دارای آگاهی بیشتری بر حسب یافته‌های توصیفی پژوهش هستند، شاید به خاطر این واقعیت است که نوجوانان دختر در اثر اجتماعی شدن از زمان کودکی و ترس بیشتر نسبت به خود در روابط با دیگران از طریق رسانه‌های اجتماعی محتاط‌تر هستند. تفاوت آماری معناداری در آگاهی نوجوانان بر اساس متغیرهای سن بر حسب یافته‌های استیری (۱۳۹۶) و

تعداد سال استفاده از اینترنت بر حسب یافته‌های رشیدی و همکاران (۱۳۹۸)، مبنی بر ارتباط معنادار میان متغیر میزان استفاده از شبکه اجتماعی مجازی با متغیر وابسته هویت، وجود داشت، ولی هیچ تفاوت معناداری بین آگاهی نوجوانان و برنامه مورد علاقه آنان یافت نشد. بنابراین، لازم است اقدامات جدی از سوی خانواده، مدرسه برای مراقبت از نوجوانان جهت تأثیرات منفی رسانه‌های اجتماعی بر هویت اجتماعی نوجوانان بعمل آید. علاوه بر این، آموزش والدین برای کمک به فرزندان خود، جهت استفاده بهینه از این شبکه‌های اجتماعی توصیه می‌شود، تا در معرض مشکلات ناشی از ارتباطات بدون محدودیت قرار نگیرند. چرا که به زعم (Bu-abdollah, 2016)، والدین باید برنامه‌هایی را که فرزندان آنها در اینترنت مشاهده می‌کنند، اطلاع یابند تا آنها را به کسب اطلاعات مفید در شبکه‌های اجتماعی راهنمایی کند. در این راستا، توصیه‌هایی ارائه می‌گردد: شبکه‌های اجتماعی یکی از مهمترین ابزارها برای نمود یا تعدیل هویت اجتماعی است و این شبکه‌های اجتماعی عرصه وسیعی از اطلاعات و نمودهای مختلف معنایی را به شکل منفی بر هویت اجتماعی ایجاد می‌کند. بنابراین افراد در مواجهه با این شبکه‌های اجتماعی باید تکثر منابع در ساخت و تعدیل هویت اجتماعی را در نظر بگیرند تا دچار تعلیق و سردرگمی نشوند. چرا که از بین رفتن زمان و مکان و نقش شبکه‌های اجتماعی تجلی آشکاری دارد و در صورت عدم مقابله فرهنگی و اجتماعی متناسب با این فضا، بنیان‌های هویت خود را متزلزل می‌بینند و دچار تردید و اضطراب می‌شوند. چراکه یکی از آثار شبکه‌های اجتماعی در جوامع در حال گذار ایجاد بحران در هویت است.

منابع

- استیری، مجید (۱۳۹۶)، «بررسی تاثیر میزان استفاده از شبکه اجتماعی بر هویت اجتماعی، انگیزه و سبک زندگی»، **نشریه تحقیقات جدید در علوم انسانی**، دوره ۳، شماره ۲۰، صص ۴۳-۶۵. تابستان.
- بخشی تلپایی، شیرزاد؛ هاشمی، شهناز؛ سلطانی فر، محمد (۱۳۹۴)، «تأثیرات و پیامدهای منفی شبکه‌های اجتماعی (فیس بوک، توئیتر، لاین، وایبر) بر هویت اجتماعی کاربران»، **نشریه مطالعات رسانه‌ای**، شماره ۳۰، صص ۳۹-۳۱. زمستان.
- جوانی، وجیهه. نیری، شهرزاد (۱۳۹۸)، «مشارکت در شبکه اجتماعی اینستاگرام: بررسی تاثیر ارزش ویژه برند باشگاه و تعاملات فرا اجتماعی هوادارن تیم فوتبال استقلال تهران»، **فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات**، دوره ۱۷، شماره ۶۲، صص ۱۹۱-۱۶۵. بهار.

زمانی، صبیح؛ کریمیان، حبیب‌الله؛ میرساردو، طاهره (۱۳۹۰)، «تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر هویت اجتماعی جوانان شهرستان گرمسار»، **نشریه پژوهش‌های جامعه‌شناسی**، سال ۱۰، شماره ۱، صص ۱۳۵-۱۱۳. تابستان.

حسین زاده، علی حسین، باقری، معصومه، سلیمان نژاد، حسین (۱۳۸۹)، «بررسی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری هویت اجتماعی جوانان دبیرستانی شهر دهلران»، **نشریه علوم اجتماعی**، شماره ۱۰، صص ۲۳۸-۲۱۱. زمستان.

ساروخانی، باقر، بخشی تلیایی، الهام (۱۳۹۴)، «بررسی تأثیر وسایل ارتباط جمعی اینترنت بر هویت اجتماعی»، **نشریه پژوهش‌های جامعه‌شناختی**، سال ۹، شماره ۲، صص ۲۳-۷. تابستان.

سلطانی، محمد (۱۳۸۹)، **فناوریهای نوین ارتباطی**. تهران: انتشارات دانشگاه جامع علمی. شهیابی، محمود. هاشم پور صادقین، مریم (۱۳۹۷)، «رسانه‌های اجتماعی و بازنمایی فساد: مطالعه بازنمود فساد توسط کاربران ایرانی در شبکه اجتماعی اینستاگرام»، **فصلنامه انجمن ایرانی فرهنگی و ارتباطات**، دوره ۱۷، شماره ۶۲، صص ۱۶۳-۱۴۳. بهار

صوری، حبیب؛ آذرگون، نسرین (۱۳۹۲)، «تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی (فیس بوک) بر هویت اجتماعی»، **نشریه مطالعات رسانه‌ای**، شماره ۲۱، صص ۲۰-۱. تابستان.

عاملی، سعید رضا (۱۳۸۱)، «جهانی شدن مفاهیم و نظریه‌ها»، **فصلنامه ارغنون**، شماره ۲۴. پاییز. محسنی تبریزی، علیرضا، هاشمی، محمدرضا (۱۳۹۰)، «تأثیر اینترنت بر هویت اجتماعی دانش‌آموزان»، **نشریه مطالعات توسعه اجتماعی ایران**، سال ۳، شماره ۲، صص ۱۷۹-۱۵۷. بهار.

عبداللهیان، حمید. هومن، نیلوفر (۱۳۹۸)، «نقش شبکه‌های اجتماعی در توانمندی زنان از منظر صاحب‌نظران حوزه زنان، جنسیت و ارتباطات»، **فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات**، سال ۱۶، شماره ۵۸، صص ۱۶۴-۱۴۲. بهار

کاستلز، مانوئل (۱۳۸۰)، **عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ**، ترجمه حسن چاووشیان، جلد ۱، تهران: طرح نو.

نواح، عبدالرضا، رشیدی، سارا، رستمی، ایوب (۱۳۹۸)، «بررسی تأثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر هویت اجتماعی جوانان»، **نشریه جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه**، سال ۸، شماره ۲، صص ۴۲۱-۳۹۹. بهار.

نوابخش، مهرداد، شیرعلی زاده، حسن (۱۳۹۳)، «بررسی رابطه میزان استفاده از اینترنت و هویت اجتماعی در بین دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر خلخال»، **نشریه پژوهش‌های جامعه‌شناسی**، سال ۸، شماره ۲، صص ۱۰۲-۷۷. بهار.

- Abdullahian, Hamid. Homan, Nilofar (2018), "*The role of social networks in women's empowerment from the perspective of experts in the field of women, gender and communication*", **Quarterly of the Iranian Association for Cultural and Communication Studies**, year 16, number 58. pp. 164-142. Spring. (In Persian)
- Abdul Jalil, (2011), "*How communication contributed to weakening Social customs and traditions and reduced Social relations*", Ninth Doha Conference for Interfaith Dialogue, 26 October, Doha, Qatar, p. 247
- Abu Arad, (2008), "*Leisure and Recreation in the Life of Muslim Youth (Concept and Practice), Saudi Arabia*" Faculty of Education, King Khalid University, p. 18.
- Al-Ghamdi, (2001), "*A relationship that constitutes the identity of Alana with moral thinking in a sample of males in adolescence and "youth, Egypt"*" Egypt. J. Psychol. Stud, p. 86.
- Al-Hafian, (2004), "*Language and identity: problems of concepts and controversy of relationships*", Al-Tasamoh J. Amman, 5, p. 30
- Ali, L.I. Ali (2007), "*Ranks of Social and Ideological Identity and Their Relationship Psychological Alienation*", Unpublished Master Thesis, Supervised" Faculty of Education, Damascus University, Syria (2007), p. 83.
- Al-Jazi, H. Al-Jazi (2018), "*What Is Twitter and How to Use it, Egypt*", (first ed.), House of Books , p. 14.
- Al-Mu'ti, H. Al-Mu'ti (2016), "*The Damage of the Snapchat Program*", 1, University Library, Cairo, p. 93
- Al-Obaidi, I. Al-Obaidi (2019), "*Social media and its Impact on Society, Egypt*" (first ed.), Modern University Office, p. 18.
- AL-Oubli, T.N.M. AL-Oubli (2011), "*Psychometric Characteristics of the Scale of Identity and Crisis Crises for Adolescents in Housing Institutions, Egypt*" Ain Shams University, Faculty of Education, p.43.
- Al-Shammasi, E.M.M. Al-Shammasi (2006), "*General Education and Philosophy of Education*" Damascus University Publications", Syria, p. 23
- Al-Shareef, H. Al-Shareef (2004), "*A Collaborative Access Control Model for Shared Items in Online Social Networks*" The School of Graduate and Postdoctoral Studies, The University of Western London, Ontario, Canada, p. 73
- Al-Zu'bi, A.M. Al-Zu'bi (2001), "*Psychology of Childhood and Adolescence*" (first ed.), Amman, Jordan, p. 477.
- Ameli, Saeed Reza (2012), "*Globalization, Concepts and Theories*", **Organon Quarterly**, No. 24. Autumn.. (In Persian)
- Asiri, (2004), "*A Relationship that Constitutes the Identity of the Ego with Both the Concept of Self and harmony Psychosocial and General, Unpublished Master Thesis, Supervision*" College Education-Umm Al-Qura University, Saudi Arabia (2004), p. 122.
- Asur and Huberman, (2010), "*Predicting the future with social media*" Paper Presented at the Web Intelligence and Intelligent Agent Technology, Conference, p. 40.
- Awad, (2013), "*The Effects of Using Social Media Sites on the Educational Achievement of Children in Tulkarm Governorate from the Perspective of Housewives*" Al-Quds Open University, Faculty of Social and Family Development, Palestine, p. 17.
- Bakhshi Taliabi, Shirzad; Hashemi, Shahnaz; Soltani Far, Mohammad (2014), "*Effects and negative consequences of social networks (Facebook, Twitter, Line, Viber) on the social identity of users*", **Journal of Media Studies**, No. 30, pp. 31-39. winter. (In Persian)

- Bouchev and Furman, (2013), "Dating and romantic experiences in adolescence" G. Adams, M.D. Berzonsky (Eds.), Blackwell Handbook of Adolescence (2013), p. 319.
- Bu-Abdullah, (2016), "Internet Uses and Their Impact on Students Adolescents "Secondary Field Study of Khadr Ramadan Omash-Biskra", Algeria, Master Thesis" Mohammed Khayder University - Biskra, Faculty of Humanities and Social Sciences , Google Scholar
- Castells, Manuel (2001), *Information Age: Economy, Society and Culture*, translated by Hasan Chavoshian, Volume 1, Tehran: New Design. (In Persian)
- Elsayed, walaa(2021), "The negative effect of social media on the social identity of adolescents from the perspective of social work", Heliyon, vol(7), issue2. 1-15.
- Erik Erikson(1994), "Identity and the Life Cycle Paperback" - April 17, New York – London, p. 15
- Hosseinzadeh, Ali Hossein, Bagheri, Masoumeh, Suleimannejad, Hossein (2009), "Investigation of factors influencing the formation of social identity of high school youth in Dehlan", **Journal of Social Sciences**, No. 10, pp. 211-238. winter. (In Persian)
- Hamdi, mohamaad(2018), "University Youth Dependence on Social Media for Access to Information "A Survey Study at the University of Tabuk, Saudi Arabia", Amman, Jordan, Master Thesis"Department of Journalism and Media, Faculty of Information, Middle East University ,Google Scholar.
- Hattat, M. Hattat(2014), "Psychosocial Problems of School-Age Adolescents Internet Users, Algeria, Master Thesis in Mental Health and School Adaptation"Kasidi Merbah University, Ouargla ,Google Scholar.
- Hayaty,S, (2018), "When Facebook Was Founded, Cairo"(first ed.), Dar al-Sharq, p. 3.
- Hinnawi, M.R(2016), "Uses of Middle Teen Students for Networks Social Networking in Nablus City Schools in Palestine, Alam Journal"Al-Quds Open University, Palestine ,Issue 16, Google Scholar.
- Hosni, A.(2011), "The Impact of Social Networking Sites in the Development Youth Social Responsibility"Responsibility Conference Society for Palestinian Universities, Nablu, p. 101.
- Kehinde.F and Adegbilero.L, (2016), "Use of Social media by Science Students in Public Universities in Southwest Nigeria", The Electronic Library .P.34.
- Laith,W. (2011), "The Impact of Facebook on Self-Esteem Among Youth in Tulkarm Governorate"Faculty of Social and Family Development, Al-Quds Open University, Palestine, p. p101.
- Marcia James, (2001), "Ego Identity: A Handbook for Psychosocial Research Softcover Reprint of the Original"(first ed.), Springer-Verlag; Softcover reprint of the original 1st ed. 1993 edition, Accessed 6th Nov 2011.
- Marcia, J.E.(1980), "Identity in adolescence" *Handb. Adole. Psychol.*, 9 (11) , pp. 159-187
- Marcia,J.E. (1996), "Development and validation of ego-identity status" *J. Pers. Soc. Psychol.*, 3 (5) ,p. 551.
- Mashaal,T (2018), "What Is Instagram '(first ed.), University Office, Amman , p. 56.
- Mitchell.J., Alex J. Mitchell, Shahana Hussain, James Leaver, Chandhini Rajan, Andrew Jones, Natasha Malcolm, Tim Coats(2016), "Is there a difference between hospital-verified and self-reported self-harm? Implications for repetition" *Gen. Hosp. Psychiatr.*, 43, pp. 12-16.
- Mohamed,M .(2019), "Definition of Facebook, Egypt"(first ed.), Dar al-Sharq , p. 6.

- Muzayd, B.M. (2012), "Virtual Communities as an Alternative to Real Societies/Faces Faces as a Model" United Arab Emirates University, p. 42.
- Mohseni Tabrizi, Alireza, Hashemi, Mohammadreza (2011), "The effect of the Internet on the social identity of students", **Iranian Journal of Social Development Studies**, year 3, number 2, pp. 157-179. Spring. (In Persian)
- Navabakhsh, Mehrdad, Shiralizadeh, Hassan (2014), "Investigation of the relationship between Internet usage and social identity among high school students in Khalkhal city", **Journal of Sociological Research**, Year 8, Number 2, pp. 77-102. Spring. (In Persian).
- Navah, Abdolreza, Rashidi, Sara, Rostami, Ayoub (2018), "Investigating the effect of virtual social networks on the social identity of youth", **Journal of Economic and Development Sociology**, Year 8, Number 2, pp. 399-421. Spring. (In Persian)
- Rajah, I. (2019), "How to deal with Snapchat, 1, House of Books", Jordan, Amman, p. 86.
- Sabouri, Habib; Azergon, Nasreen (2012), "The effect of virtual social networks (Facebook) on social identity", **Media Studies Journal**, No. 21, pp. 1-20. Summer. (In Persian)
- Sarukhani, Bagher, Bakhshi Taliyabi, Elham (2014), "Investigation of the effect of Internet mass communication tools on social identity", **Journal of Sociological Research**, Year 9, Number 2, pp. 7-23. Summer. (In Persian)
- Shahabi, Mahmoud. Hashempour Sadeghian, Maryam (2017), "Social media and the representation of corruption: a study of the representation of corruption by Iranian users in the Instagram social network", **Quarterly of the Iranian Association for Cultural and Communication Studies**, Volume 17, Number 62. pp. 143-163. Spring. (In Persian)
- Soltani, Mohammad (2010), *New communication technologies*. Tehran: Jame Scientific University Publications. (In Persian)
- Safar, A.M. (2017), "The Role of Social Networks in the Consolidation of the Values of Citizenship from the Perspective of the Omani Youth, Amman, Jordan, Master Thesis" Faculty of Information, Middle East University, Google Scholar
- Salima, H. Fayza.H (2014), "The impact of using social media on the psychological identity of secondary school students" Second Forum on Traditional Social Domains, 26-27 November, University of Ouargla, Algeria, pp. 384-391.
- Stiri, Majid (2016), "Investigating the impact of social network usage on social identity, motivation and lifestyle", **Journal of New Research in Human Sciences**, Volume 3, Number 20, pp. 43-65. Summer. (In Persian)
- Youth, Wajih. Neiri, Shahrazad (2018), "Participation in the Instagram social network: investigating the effect of the special value of the club brand and the extra-social interactions of fans of Esteghlal Tehran football team", **Quarterly of the Iranian Association for Cultural and Communication Studies**, Volume 17, Number 62. pp. 165-191. Spring. (In Persian)
- Zamani, Sabieh; Karimian, Habibullah; Mirsardo, Tahereh (2013), "The effect of social networks on the social identity of the youth of Garmsar", **Journal of Sociological Research**, year 10, number 1, pp. 113-135. Summer. (In Persian)

Zain Al Abdeen,F. (2013),”*The Impact of Social Media on Children, Adolescents and Families, Laws of O’Keefft Schragen and Kathleen Clark-Pearson*”Psychology Division, Jilali Labyes University, Bel Abbes, Algeria, p. 2.

Zawana,A. (2015),”*The Degree of Using Social Networks as a Tool for Learning and Learning Among Jordanian university Students and the Achieved Satisfaction*”, Amman, Jordan, Master Thesis”Middle East University,Google Scholar.